

להישרד ולהעיד

משה פרנק

ב- 11.4.1942 בשעה 12: 30 הוקף ונסגר האזור היהודי על-ידי גרמנים חמושים. היתה זו העקירה המאסיבית הראשונה. הגרמנים מנעו את היציאה מהגטו אך הרשו להיכנס.

לחזור הביתה, או להישאר בחוץ?

נכנסתי לתחום הגטו. מיהרתי הביתה. גרמנים התרוצצו בלווית אנשי היודנראט ושוטרים יהודים ועברו מבית לבית. הם ציוו על כולם לארוז צרור קטן ולהתייצב מיד בכיכר אשר בצד הצפוני של רחוב לבובסקה. הם איימו כי מי שישאר בבית יירה בו-במקום.

נשתררה מהומה. אף אחד לא ידע לאן, ולכמה זמן הולכים. ארזנו ולקחנו כמה צרורות קטנים, קצת אוכל וכמה בגדים - ויצאנו. כאשר הגענו לכיכר כבר עמדו שורות של משפחות עם חבילות. באו אנשי אס.אס. גרמנים, העמידונו בשורות וערכו שוב ושוב מיון. מי שזז, או עשה תנועה שלא מצאה חן בעיניהם, חטף מכות-רצח, עד זוב דם. הכל רעדו ופחדו. אמי הסתירה את עיני בגופה, כדי לא אראה את הכלבים, המגלבים ואת כלי הנשק. עמדנו ועמדנו. הזמן נמשך כמו שנים.

לפנות ערב, התקבלה פקודה לנוע. תחת איומי מכות וקולות ירי התחילה המסכה האנושית לזוז מערבה לאורך רחוב לבובסקה. אנשים עייפים ומותשים נושאים חבילות; זקנים וילדים מובלים תחת משמר כבד. המלווים היו חמושים ברובים מכודנים, מקלות ומגלבים. כל מי שסטה

מהשורה, או היפנה את ראשו, מצא את מותו בו-במקום. אמי אחזה בידי כמו בצבת. פתחנו בריצת אמוק - קדימה, קדימה. ליד ה"רמפה" (תחנת רכבת המשא) היפנו אותנו ימינה.

דחפו אותנו לקרון המשא שנדף ממנו ריח של צואה, שתן וזיעה. דודתי רוזה צעקה לעברנו שמנדל בנה ברח מהשיירה, גם אני אעשה כמוהו. במקום להידחף לקרון, התחלקתי למטה דרך המרווח הקטן שבין הקרון ובין ה"רמפה" ליד אחד הגלגלים. עד היום אינני מסוגל לשאת את המחשבה מה עבר על אמי באותו רגע שנעלמתי. כאב עמום זה מלווה אותי לאורך כל חיי. הייתי קשור לאמי בכל נימי נפשי.

כאשר החשיכה החלה לרדת והצווחות שככו, הצצתי לעבר ה"רמפה". על המשטח המוגבה הבחנתי בגלילים גדולים של צינורות אינסטלציה. תוך שניות הגחתי לעברם והתקרבלתי בתוך אחד מהם. כך המתנתי עד שהגרמנים סיימו לנעול את הקרונות. כאשר השמירה נעשתה פחות צפופה, קפצתי מה"רמפה", חציתי את פסי הרכבת והתקדמתי לכיוון "העיר החדשה".

נדמה היה לי, שכל הפנסים וכל המבטים ממוקדים רק בי. רק אלי מכוונים כל כלי הנשק, אל הילד הנס על נפשו בשארית כוחותיו.

המשכתי לרוץ לכיוון "העיר החדשה" בה היה הגטו. עברתי שדות, פרצתי דרך שיחים וגדרות. עברתי קטע קטן דרך רחוב לבובסקה. לאורך הדרך היו פזורים חבילות, גופות מתים וכתמי דם. הרבה מאוד דם; דם על הכביש, על המדרכות ואף על קירות הבתים. הגעתי לפתח ביתנו. הדלת היתה פרוצה. נכנסתי וראיתי שמכונת התפירה של אמא הפוכה, המיטות מוסטות, כל החפצים פזורים על הרצפה. רצתי החוצה אל החצר - השער היה פרוץ. בחצר שכבה אשה ובצידה ילד, שניהם הרוגים. לידם - סל שתפוחי אדמה נשפכו ממנו. מעליהם האיר ירח כסוף.

רצתי בבלבול חושים מוחלט, דילגתי מעל חבילות ומתים. ראשי מרוקן. פתאום חשתי פחד איום: "מה לעשות?" "לאן ללכת?" "מה קרה?" רעד וקור עיוותו את גופי. עלו באוזני יללות כלבים; חתולים התרוצצו נרגשים ללא מטרה. ניצת במוחי זיק של תקווה: "אולי נשאר מישהו מבני משפחתי אצל הדודה?" רצתי לעבר רחוב פולנה 12. הדרך היתה ריקה, אפופה במין שקט רפאים כזה. הגעתי לפני הבית. הכל נראה חשוך. לפתע ראיתי אור קטן עולה מחלון שנראה כחלון דירת דודתי. כוחות על-אנושיים העיפו אותי למעלה. בשארית כוחותי דפקתי על הדלת וצעקתי: "פתחו! זה אני, מוישלה! זה אני!".

בראותם אותי פרצו כולם בבכי מר. מתח שהצטבר ונדחס בקירבי במשך שניות, דקות, שעות וכל אותו יום, ארוך כל כך, התפרק לפתע כזרם חשמלי אדיר. מגרוני פרצו קולות דחוסים וחנוקים. שטפון עז של דמעות ניגר מעיני, התחלתי לבכות בכל העוצמה ובקול רם. הייתי נואש ומדוכא מאוד. התיישבתי על המיטה והסתכלתי, בתמונה המשותפת של אבא ואמא. היתה זו הפעם האחרונה. בכיתי ובכיתי.

מאוחר בלילה שמענו את צפירת הרכבת.

מישהו העיר: "זהו קול הקטר המושך את קרונות המשא שבתוכם יקירינו".